

ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Διδαγμένο κείμενο

Αριστοτέλους Ἠθικὰ Νικομάχεια (Β3, 1-2/Β6, 1-4)

Σημεῖον δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἔξεων τὴν ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ αὐτῷ τούτῳ χαίρων σώφρων, ὁ δ' ἀχθόμενος ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ δεινὰ καὶ χαίρων ἢ μὴ λυπούμενός γε ἀνδρεῖος, ὁ δὲ λυπούμενος δειλός. Περὶ ἡδονὰς γὰρ καὶ λύπας ἐστὶν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἡχθαί πως εὐθὺς ἐκ νέων, ὥς ὁ Πλάτων φησὶν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ· ἢ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὕτη ἐστίν.

Δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἔξις, ἀλλὰ καὶ ποία τις. Ῥητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετὴ, οὗ ἂν ἡ ἀρετὴ, αὐτό τε εὖ ἔχον ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν, οἷον ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ τὸν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὖ ὁρῶμεν. Ὅμοίως ἡ τοῦ ἵππου ἀρετὴ ἵππον τε σπουδαῖον ποιεῖ καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μεῖναι τοὺς πολεμίους. Εἰ δὴ τοῦτ' ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχει, καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ εἴη ἂν ἡ ἔξις ἀφ' ἧς ἀγαθὸς ἄνθρωπος γίνεται καὶ ἀφ' ἧς εὖ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει. Πῶς δὲ τοῦτ' ἔσται,... ὧδ' ἔσται φανερόν, ἐὰν θεωρήσωμεν ποία τίς ἐστὶν ἡ φύσις αὐτῆς.

A1. Από το παραπάνω κείμενο να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος:

«Περὶ ἡδονὰς γὰρ ... τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει.»

Μονάδες 10

B. Να απαντήσετε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

B1. Ποια είναι η σχέση ηθικῆς ἀρετῆς καὶ ἡδονῆς-λύπης καὶ πῶς την ἐξηγεῖ ὁ Αριστοτέλης στο κείμενο που σας δίνεται;

Μονάδες 15

B2. Ἐξίς, ἀρετή, ἔργον: α) να προσδιορίσετε το περιεχόμενο των ὀρων (μονάδες 9) και β) να εξηγήσετε τη μεταξύ τους σχέση με βάση το κείμενο που σας δίνεται (μονάδες 6).

Μονάδες 15

B3. Ποια ήταν η σχέση του Αριστοτέλη με τους συναδέλφους του στην Ακαδημία και πώς αυτή εξηγείται;

Μονάδες 10

B4. Να βρείτε στο παραπάνω διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη, απλή ή σύνθετη, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:

σχεδόν, αχάριστος, ασήμαντος, ενδεής, πρόφαση, διαμονή, άρτιος, τελεσίδικος, δημαγωγός, καταδρομικό.

Μονάδες 10

**Γ. Αδίδακτο κείμενο
Θουκυδίδου Ἱστοριῶν VII, 61**

Ἄνδρες στρατιῶται Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, ὁ μὲν ἄγων ὁ μέλλων ὁμοίως κοινὸς ἅπασιν ἔσται περὶ τε σωτηρίας καὶ πατρίδος ἑκάστοις οὐχ ἥσσον ἢ τοῖς πολεμίοις· ἦν γὰρ κρατήσωμεν νῦν ταῖς ναυσίν, ἔστι τῷ τὴν ὑπάρχουσάν που οἰκίαν πόλιν ἐπιδεῖν. ἀθυμεῖν δὲ οὐ χρὴ οὐδὲ πάσχειν ὅπερ οἱ ἀπειρότατοι τῶν ἀνθρώπων, οἳ τοῖς πρώτοις ἀγῶσι σφαλέντες ἔπειτα διὰ παντὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου ὁμοίαν ταῖς συμφοραῖς ἔχουσιν. ἀλλ' ὅσοι τε Ἀθηναίων πάρεστε, πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειροι ὄντες, καὶ ὅσοι τῶν συμμάχων, ξυστρατευόμενοι αἰεὶ, μνήσθητε τῶν ἐν τοῖς πολέμοις παραλόγων.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παραπάνω κειμένου.

Μονάδες 20

Γ2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ἀγὼν : την αιτιατική πληθυντικού

ναυσίν : την κλητική ενικού

ὅπερ : τη δοτική πληθυντικού στο θηλυκό γένος

πρώτοις : τον ίδιο τύπο στον συγκριτικό βαθμό

σφαλέντες: τη δοτική πληθυντικού στο ίδιο γένος

κρατήσωμεν: το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή

ἐπιδεῖν: το απαρέμφατο του ενεστώτα στην ίδια φωνή

πάσχειν: το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα

ἔχουσιν: το α' ενικό πρόσωπο της ευκτικής του αορίστου β' στην ίδια φωνή

μνήσθητε: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του ίδιου χρόνου.

Μονάδες 10

Γ3α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω τύπων:

στρατιῶται, τῷ, ἄθυμειν, τῶν ἀνθρώπων, ταῖς ξυμφοραῖς, τῶν παραλόγων (μονάδες 6).

Γ3β. «ἦν κρατήσωμεν ταῖς ναυσίν, ἔστι τῷ τὴν ὑπάρχουσάν που οἰκείαν πόλιν ἐπιδεῖν»: να μεταφέρετε το παραπάνω χωρίο στον πλάγιο λόγο (και με τους δύο τρόπους) εξαρτώντας το από τη φράση «Ὁ Νικίας εἶπεν» (μονάδες 4).

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Γιατί η ηθική αρετή σχετίζεται με την ευχαρίστηση και τη δυσαρέσκεια· γιατί εξαιτίας της ευχαρίστησης κάνουμε τα μικρής αξίας (τιποτένια) πράγματα, ενώ εξαιτίας της δυσαρέσκειας μένουμε μακριά (απέχουμε) από τα ωραία πράγματα. Γι' αυτό πρέπει να έχουμε πάρει από την πιο μικρή ηλικία εκείνη την αγωγή, όπως λέει ο Πλάτων, που θα μας κάνει να νιώθουμε ευχάριστα και δυσάρεστα συναισθήματα μ' αυτά που πρέπει γιατί αυτή είναι η ορθή (σωστή) παιδεία.

Πρέπει, όμως, να μην το πούμε μόνο έτσι, ότι, δηλαδή, (η αρετή) είναι ἔξη (συνήθεια), αλλά και τι λογής ἔξη. Πρέπει, λοιπόν, να πούμε ότι κάθε αρετή, όποιου πράγματος είναι αρετή, και το ίδιο το πράγμα το κάνει να φτάσει στην πιο καλή κατάστασή του και το βοηθά να εκτελέσει με το σωστό τρόπο το έργο του, όπως, για παράδειγμα, η αρετή του ματιού κάνει και το μάτι αξιόλογο και

το έργο του· διότι με την αρετή του ματιού βλέπουμε καλά. Ομοίως και η αρετή του αλόγου κάνει το άλογο και αξιόλογο και ικανό στο να τρέξει και στο να συγκρατήσει τον αναβάτη και στο να αντιμετωπίσει τους εχθρούς. Αν, λοιπόν, αυτό συμβαίνει έτσι με όλα τα πράγματα, τότε και η αρετή του ανθρώπου θα μπορούσε να είναι η έξη (συνήθεια), από την οποία γίνεται ο καλός άνθρωπος και από την οποία θα εκτελέσει σωστά το έργο του.

B1. Η άποψη του Αριστοτέλη για τη σχέση ηθικής αρετής και ηδονής-λύπης εντοπίζεται κυρίως στη φράση «*Περὶ ἡδονὰς γὰρ καὶ λύπας ἐστὶν ἡ ἠθικὴ ἀρετή*».

Η φράση αυτή εμφανίζεται ως συμπέρασμα των δύο παραδειγμάτων που διατύπωσε πρωτύτερα σχετικά με τις σωματικές ηδονές και την ανδρεία. Σε αυτά αναφέρθηκε στην «ηδονή», δηλαδή στη χαρά και στην ευχαρίστηση που προκαλούν οι πράξεις της αρετής και στη λύπη, που προκαλούν - οι αντίθετες προς την αρετή- πράξεις ακολασίας. Όταν ο άνθρωπος έχει διαμορφώσει τις έξεις, δηλαδή τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα του, δοκιμάζει κατά την εκτέλεση μιας πράξης ένα ευχάριστο ή δυσάρεστο συναίσθημα κι αυτό είναι το κριτήριο που δείχνει ότι πράγματι έχουν διαμορφωθεί τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα του. Όταν, λοιπόν, κάνουμε ενάρετες πράξεις και χάρη σε αυτές αισθανόμαστε ευχαρίστηση, αυτό σημαίνει ότι η αρετή αποτελεί μόνιμο χαρακτηριστικό μας. Από την άλλη, η λύπη που αισθανόμαστε, όταν πράττουμε ενάρετα, αποδεικνύει ότι δεν έχουμε κάνει κτήμα μας την αρετή και δεν είμαστε ακόμη ενάρετοι.

Το πρώτο παράδειγμα σχετίζεται με τις σωματικές ηδονές «ὁ μὲν γὰρ ἀπεχόμενος ... ἀκόλαστος». Αν κανείς μένει εγκρατῆς απέχοντας από τις σωματικές ηδονές και αυτή η συμπεριφορά, του προκαλεί ευχάριστα συναισθήματα, τότε η αποχή του αυτή συνιστά μόνιμο στοιχείο του χαρακτήρα του και είναι σώφρων. Αντίθετα, αν δυσανασχετεί για την αποχή από τις ηδονές, τότε θεωρείται ακόλαστος. Επομένως, η σωφροσύνη δεν πρέπει να απαιτεί συνεχώς εσωτερικό αγώνα· στον πραγματικά σώφρονα άνθρωπο η αρετή γίνεται πηγή ευχαρίστησης και χαράς. Και

αλλού στο ίδιο έργο ο Αριστοτέλης τονίζει ότι *αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις εἰσὶν ἡδεῖαι*.

Το δεύτερο παράδειγμα σχετίζεται με τις ανδρείες πράξεις «καὶ ὁ μὲν ὑπομένων ... δειλός». Αν κάποιος υπομένει τους κινδύνους της μάχης ή όσα έχουν μέσα τους το στοιχείο του φόβου και αυτή την αντιμετώπιση τη συνοδεύει ένα ευχάριστο -ή τουλάχιστον όχι δυσάρεστο- συναίσθημα, αυτό σημαίνει ότι έχει διαμορφωθεί ένα μόνιμο στοιχείο του χαρακτήρα του και ο άνθρωπος αυτός είναι ανδρείος. Αντίθετα, αν κάποιος νιώθει δυσαρέσκεια με αυτή την στάση, αυτό σημαίνει ότι το να υπομένει τους κινδύνους δεν έχει γίνει ακόμη μόνιμο στοιχείο του χαρακτήρα του και θεωρείται δειλός.

Μετά την πάγια συνήθεια της παράθεσης παραδειγμάτων ο φιλόσοφος γενικεύει. Ο επαγωγικός συλλογισμός που προηγήθηκε οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ηθική αρετή έχει σχέση με τις ηδονές και τις λύπες, παρουσιάζεται δηλαδή συνυφασμένη με τα συναισθήματα και τις επιθυμίες. Δεν αρκεί, λοιπόν, να κάνει κάποιος ηθικές πράξεις για να θεωρηθεί ότι έχει κατακτήσει τις ηθικές αρετές και να αποκτήσει τον χαρακτηρισμό του σώφρονα. Οι τελευταίες πρέπει να αποτελούν πηγή ευχαρίστησης για τον άνθρωπο.

Σ' αυτό το σημείο, μάλιστα, με τη σύνδεση ηθικής και συναισθημάτων, διαφαίνονται και στοιχεία της ψυχολογίας, της οποίας ο Αριστοτέλης θεωρείται θεμελιωτής της. Η ηθική συνδέεται στενά με συναισθήματα και επιθυμίες (ενώ κάποιες θεωρίες τη σχετίζουν με το διανοητικό κυρίως μέρος του ανθρώπου). Την ίδια ιδέα, ότι δηλαδή *αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ λυπαι* επηρεάζουν αποφασιστικά τη ζωή των ατόμων και των κοινωνιών, τη συναντούμε και στον Πλάτωνα: «*νόμων δὲ περί διασκοπομένων ἀνθρώπων ὀλίγου πᾶσά ἐστιν ἡ σκέψις περί τε τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐν τε πόλεσιν καὶ ἐν ἰδίοις ἔθεσιν*». Ο Αριστοτέλης όμως συστηματοποίησε περισσότερο από τον δάσκαλό του την εξέταση των συναισθημάτων, και είδε τα συναισθήματα με λιγότερη, γενικά, αυστηρότητα από εκείνον.

Τη στενή σχέση ανάμεσα στη ηθική αρετή και τα συναισθήματα τονίζει ο Αριστοτέλης και με τη συνέχεια του συλλογισμού του «*διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν,*

διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα». Στο συγκεκριμένο εδάφιο χρησιμοποιεί αρνητικά τον όρο «ἡδονή», δηλαδή ως άμετρη επιθυμία, ακόρεστο πόθο. Εκτός από την «ἡδονή» που προκαλούν οι πράξεις της αρετής, υπάρχει και η «ἡδονή» που συνοδεύει συχνά και τις ευτελείς μας πράξεις ή η «λύπη», δηλαδή η στενοχώρια και η δυσαρέσκεια, που συνοδεύει, επίσης, συχνά, και τις όμορφες πράξεις και ενέργειές μας.

Άρα οι ηδονές και οι λύπες εδώ διακρίνονται σε «καλές» και «κακές»: οι πρώτες συντείνουν στη διατήρηση της μεσότητας και του ορθού λόγου, ενώ οι δεύτερες έχουν το αντίθετο αποτέλεσμα. Η παιδεία καθιστά τον άνθρωπο ικανό να διακρίνει μεταξύ «καλών» και «κακών» ηδονών και να επιλέγει τις πρώτες.

B2. «ἔξις»: Η λέξη «ἔξις» προέρχεται από το θέμα του ρήματος «ἔχω» με την προσθήκη της παραγωγικής κατάληξης -σις που δήλωνε ενέργεια του υποκειμένου να αποκτήσει κάτι. Η λέξη «ἔξις» αρχικά δήλωνε την «κατοχή», την «απόκτηση» και μάλιστα την ίδια την προσπάθεια για «κατοχή». Στη συνέχεια όμως η λέξη χρησιμοποιήθηκε και για να δηλώσει τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα του ατόμου, τα μόνιμα ηθικά γνωρίσματα, αυτά που αποκτούνται με την επίμονη άσκηση και την επανάληψη όμοιων ενεργειών. Η ποιότητα, λοιπόν, των ἔξεων εξαρτάται από την ποιότητα των ενεργειών μας. Άρα, δεν αρκεί να χαρακτηρίζουμε τις αρετές ἔξεις, αφού αυτές διακρίνονται σε καλές και κακές, αλλά να βρούμε το ιδιαίτερο εκείνο γνώρισμα, την ειδοποιό διαφορά που τις διαφοροποιεί από τις άλλες ἔξεις.

«ἀρετή»: Ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί την έννοια της αρετής με την ευρύτερη σημασία της. Όταν η αρετή αποδίδεται στα πράγματα και στα ζώα δεν έχει καθαρά ηθικό περιεχόμενο, αλλά δηλώνει τη θετική ικανότητα, την ανωτερότητα, την ιδιότητα που υπάρχει σε μεγάλο βαθμό. Δηλώνει την αξία ενός πράγματος ή ενός ζώου και συνδέεται άμεσα με την τέλεια εκτέλεση του έργου του, το οποίο έχει ανατεθεί από τη φύση.

Η αρετή, λοιπόν, των πραγμάτων ή των ζώων αποδίδεται ως ιδιότητα- ικανότητα που καθιστά τον φορέα της τέλειο και

ικανό στην εκπλήρωση του έργου που του ανέθεσε η φύση με σωστό τρόπο.

Αφού ο Αριστοτέλης είδε πώς εφαρμόζονται τα γνωρίσματα της αρετής στα άψυχα και στα ζώα, οδηγείται τώρα συμπερασματικά και στον άνθρωπο. Γίνεται σαφές ότι στην ειδική περίπτωση του ανθρώπου η αρετή αποκτά ηθικό περιεχόμενο. **Η αρετή ειδικά στον άνθρωπο είναι η έξη που τον καθιστά αγαθό και ικανό να επιτελέσει το δικής του προαιρέσεως έργο** («Εἰ δὴ τοῦτ'... τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει»).

«ἔργον»: Μία από θεμελιώδεις ιδέες του Αριστοτέλη είναι και το έργο, καθετί δηλαδή που δημιουργείται από τη φύση, έχει να επιτελέσει ένα συγκεκριμένο έργο (την άλλη την ονομάζει αρχή κινήσεως, εντελέχεια, σύμφωνα με την οποία κάθε δημιουργήμα της φύσης ακολουθεί μια ορισμένη διαδικασία που, αν δεν εμποδιστεί από έξω, θα ακολουθήσει μια από πριν καθορισμένη πορεία που θα το οδηγήσει στο τέλος του, στην τελειώσή - ολοκλήρωση. Βασική αντίληψη του Σταγειρίτη, λοιπόν, είναι ότι «ἡ φύσις οὐδὲν ποιεῖ μάτην», η φύση δεν δημιουργεί τίποτε μάταια. Αυτό σημαίνει ότι η «φύσις» ανέθεσε, κατά τον Αριστοτέλη, σε καθετί σ' αυτό τον κόσμο ένα «ἔργον», έναν συγκεκριμένο προορισμό. Υπάρχει, λοιπόν «ἔργον» του οφθαλμού, «ἔργον» του ίππου, «ἔργον» του ανθρώπου, «ἔργον» του χεριού και «ἔργον» του ποδιού. Σε άλλο σημείο στα *Ἠθικὰ Νικομάχεια* ο Αριστοτέλης θα μιλήσει για το «ἔργον» που επιτελεί ο κάθε επιμέρους «τεχνίτης» (αθλητής, αγαλματοποιός, κιθαριστής), παράλληλα με το «ἔργον» του ανθρώπου, που είναι «ψυχῆς ἐνέργεια κατὰ λόγον ἢ μὴ ἄνευ λόγου». Όταν επιτελεστεί αυτό το έργο, τότε το ον οδηγείται στο τέλος, στον τελικό στόχο, στην τελειότητα, στην επίτευξη του σκοπού ύπαρξής του (τελεολογική αντίληψη).

(β) Η έξις και το έργον αποτελούν βασικά στοιχεία του ορισμού της έννοιας της αρετής. Πιο συγκεκριμένα, ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι η «ἔξις» είναι **το προσεχές γένος της αρετής**. Εξαιτίας της ουδέτερης σημασιολογικής απόχρωσης της έννοιας της ἔξεως, ο Αριστοτέλης αναφέρει πως δεν αρκεί μόνο ο προσδιορισμός του

προσεχούς γένους της αρετής που είναι η έννοια " έξις " , αλλά θεωρεί αναγκαίο να αποσαφηνίσει την ειδοποιό διαφορά της αρετής με στόχο να ολοκληρώσει τον ορισμό της. Για τον Αριστοτέλη, λοιπόν, η ειδοποιός διαφορά που κάνει μια έξις αρετή είναι να κάνει το ίδιο το πράγμα που την έχει («αυτό»), να βρίσκεται στην πιο τέλεια και ολοκληρωμένη μορφή του να το καθιστά τέλειο (εὖ ἔχον ἀποτελεῖ) καθώς και να το βοηθά να εκτελεί με σωστό τρόπο το έργο το οποίο του έχει ανατεθεί από τη φύση (καὶ τὸ αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν). Για να επιβεβαιώσει την άποψή του παραθέτει τα παραδείγματα του αλόγου και του ματιού.. Οι θετικές συνέπειες της αρετής στον χαρακτήρα και στο έργο όλων των όντων, που τη διαφοροποιούν ποιοτικά από τις άλλες έξεις, υπογραμμίζονται με την επαναλαμβανόμενη χρήση του επιρρήματος «εὖ» και του επιθέτου «ἀγαθός». Καθοριστικό, βέβαια, ρόλο στη διαμόρφωση των έξεων διαδραματίζει η παιδεία.

B3. Σχολ. βιβλίο, σελ.141, Είκοσι χρόνια έμεινε...αν είναι να σωθεί η αλήθεια;

B4.

σχεδόν: ἀπεχόμενος, ἔχον

αχάριστος: χαίρων

ασήμαντος: σημείον

ενδεής: δεῖ

πρόφαση: φησίν

διαμονή: ὑπομένων, μεῖναι

άρτιος: ἀρετή

τελεσίδικος: ἀποτελεῖ

δημαγωγός: ἤχθαι

καταδρομικό: δραμεῖν

Γ. Αδίδακτο κείμενο

Άνδρες στρατιώτες και των Αθηναίων και των άλλων συμμάχων ο αγώνας από τη μια ο οποίος πρόκειται (να συμβεί) θα είναι παρόμοια περισσότερο κοινός για όλους (μας) ανεξαιρέτως και

για τη σωτηρία και για την πατρίδα παρά για τους εχθρούς. Γιατί αν νικήσουμε τώρα με τον στόλο (θα) είναι δυνατό σε κάποιον να ξαναδεί την αγαπημένη πόλη του που υπάρχει κάπου. Δεν πρέπει από την άλλη να στενοχωριέστε ούτε να υποφέρετε, όπως ακριβώς οι πιο άπειροι από τους ανθρώπους, οι οποίοι επειδή απέτυχαν στις πρώτες μάχες, έπειτα για πάντα έχουν την ελπίδα του φόβου παρόμοια για τις συμφορές. Αλλά όσοι από τους Αθηναίους παρευρίσκεισθε, επειδή ήδη είστε έμπειροι σε πολλούς πολέμους και όσοι από τους συμμάχους, επειδή πάντα εκστρατεύετε μαζί (μας) θυμηθείτε τα παράλογα (που συμβαίνουν) στους πολέμους.

Γ2. ἀγῶνας

ναῦ

αἴσπερ

προτέροις

σφαλεῖσι

κράτει

ἐφορᾶν

πεῖσεται

σχοίην

ἐμνήσθησαν

Γ3α. στρατιῶται: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο ἄνδρες.

τω: δοτική προσωπική στο απρόσωπο ρ. ἔστι

ἄθυμειν: υποκείμενο του απροσώπου ρ. οὐ χρή τελικό απαρέμφατο

τῶν ἀνθρώπων: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός γενική διαιρετική στο οἱ ἄπειρότατοι

ταῖς ξυμφοραῖς: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός δοτική αντικειμενική στο ὁμοίαν

τῶν παραλόγων: αντικείμενο στο μνήσθητε

Γ3β.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2012

Ὁ Νικίας εἶπεν ὅτι, εἰ κρατήσαιεν (-σειαν) ταῖς ναυσίν, εἴη τῷ τὴν ὑπάρχουσάν που οἰκείαν πόλιν ἐπιδεῖν.

Ὁ Νικίας εἶπεν, εἰ κρατήσαιεν (-σειαν) ταῖς ναυσίν, εἶναι τῷ τὴν ὑπάρχουσάν που οἰκείαν πόλιν ἐπιδεῖν.

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΧΑΝΙΩΤΗ Ν. - ΧΑΤΖΗΤΣΟΜΠΑΝΗ Μ. -
ΧΟΝΔΡΟΥ Α.**